

BEVEGELSE OG MS

KARIANNE GRÜNER BJÅSTAD

SPESIALFYSIOTERAPEUT, KLINISK STØTTE

MOLDE SYKEHUS

KARIANNE.GRUNER.BJASTAD@HELSE-MR.NO

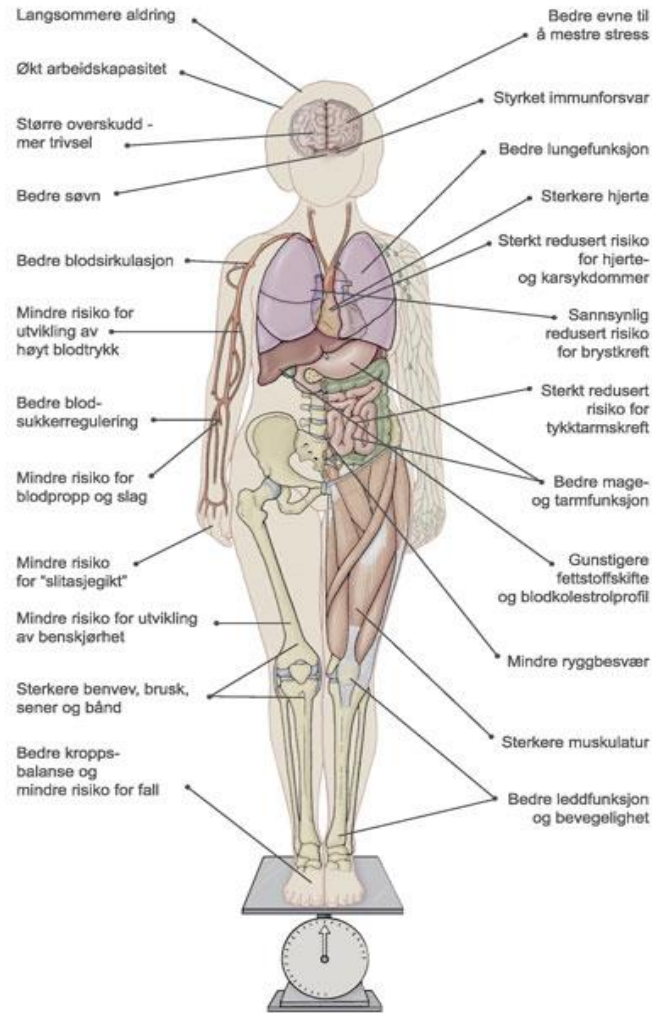
HVA TRENGER DU? HVA LIKER DU BEST?

- ▶ Muskelstyrke
- ▶ Utholdenhet
- ▶ Balanse og koordinasjon
- ▶ Bevegelighet

Mål: Opprettholde eller øke fysisk funksjon og forebygge komplikasjoner.

Regelmessig fysisk aktivitet gir:

Bedre grunnlag for opprettholdelse av riktig kroppsvekt

Utarbeidet av Sigmund B. Strømme. Illustrasjon: Kari C. Toverud

-
- ▶ Begrenset fysisk aktivitet kan bidra til **ytterligere svakhet, manglende utholdenhet, tretthet og andre helserisikoer** som igjen kan redusere mulighetene for et aktivt liv.
  - ▶ Økt fysisk aktivitet for personer med MS, som i dag er mindre fysisk aktive enn gjennomsnittet (33, 34), kan trolig også redusere risikoen for **hjerte- og karsykdommer og depresjon**. Kvinner med MS har i dag høy risiko for å få **beinskjørhet**, hvilket gir økt risiko for brudd. Fysisk aktivitet kan bidra til å redusere risikoen.

HVA GIR DEG ENERGI?

▶ Avkobling:

Musikk, gå tur, hagearbeid, hogge ved, sosialt samvær, alenetid, teater, gaming, rydde, være på sjøen, hvile med tungt teppe, en kopp te?

▶ Avspenning og dyp hvile

Mind Full, or Mindful?

HVA HINDRER DEG I Å VÆRE FYSISK AKTIV?

- ▶ Nedstemthet, hvilket gjør det ekstra viktig med støtte fra andre.
- ▶ Varmeintoleranse? Kan gi forbigående (ofte etter 30 min) kraftløshet, sensoriske fenomener, svimmelhet og kvalme.

Tiltak: Pauser, kald dusj før og etter trening, kaldt vann i ansikt eller på hals, kjølevest, svalt miljø.

- ▶ Ulike typer tretthet:
- ▶ Fakta fra Aktivitetshåndboken (2009)

HVOR MYE OG HVOR TUNGT?

- ▶ Varer trettheten over tre timer etter trening, eller til neste dag, har du tatt i for mye akkurat da.
- ▶ Hva du tolererer, varierer ofte etter dagsform og annen aktivitet i hverdagen.

Tabell 32.2. Treningsmodell for hvordan muskulær styrke, utholdenhet og fysisk aktivitet kan utføres av personer med MS i ulike stadier (65).

	Muskulær styrke og utholdenhet	Fysisk aktivitet
Ikke funksjonsbortfall, ikke plaget av <i>fatigue</i> og/eller varmfølsomhet	<p><i>Tilpasset styrketreningsprogram</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Store muskelgrupper kan belastes med 10–12 repetisjoner i 3 sett. • Personen skal ikke være helt utmattet ved slutten av tredje sett. • Målet er at den økte styrken skal gi bedre balanse og gjøre det mulig å utføre bevegelser som ellers unngås. 	<p><i>Strukturert kondisjonstreningsprogram</i></p> <p>Personer uten funksjonsbortfall kan trene som friske personer, eventuelt med nedkjølig før trening.</p>
Ikke funksjonsbortfall, men plaget av <i>fatigue</i> og/eller varmfølsomhet	<p><i>Spesifikk muskelstyrketrening</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Program som tar hensyn til styrke, tretthet, motivasjon og grad av funksjonsnedsettelse før styrketrening. • Program som utformes for balanse og koordinasjonstrening og kompletterer det ovenstående. • Kan programmet tilpasses hjemmemiljø? • Bassengtrening. 	<p><i>Aktiv rekreasjon</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Regelmessig lavintensiv trening i 30 minutter hver dag, for eksempel spaserer, sykling eller hagearbeid. • Kondisjonstrening tre ganger i uken, 65 % av VO₂-maks i 20–30 minutter. • Trening uten belastning, for eksempel sykling eller bassengtrening.
Lette til moderate funksjonsbortfall	<p><i>Aktive og aktivt avlastede bevegelser</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • I svak muskulatur kan aktivt avlastet muskeltrening utføres. • Øvelsene økes ved å bruke egen kropp som belastning, og målet er bedre evne til å utføre aktiviteter i dagliglivet (ADL). • Det er ikke publisert studier med klare retningslinjer for frekvens, belastning osv. 	<p><i>Built-in inefficiencies</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • På dette nivået er personer aktive, men balanserer alle aktiviteter med tanke på energiforbruk, hvilket kan skje ubevisst. • Trening kan innebære bevisstgjøring om denne kompensasjonsmekanismen.
Alvorlig funksjonsbortfall	<p><i>Passivt bevegelsesutslag</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Passivt bevegelsesutslag for å forebygge kontrakturer og opprettholde bevegelighet • Passivt bevegelsesutslag utføres fortrinnsvis i hofteekstensjon, knefleksjon, hofteabduksjon og dorsalekstensjon i fotledd. 	<p><i>Aktiviteter i dagliglivet (ADL)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Personer med stort funksjonsbortfall får tilstrekkelig trening ved å utføre personlige aktiviteter i dagliglivet. • Disse får ofte hjelp av assistenter eller pårørende med oppgaver som handling, vasking osv.

Pusteøvelser

- ▶ Gjør noen pust med en hand på brystet og en over magen. Observer pusten.
- ▶ Forleng utpusten slik at den er lengre enn innpusten.
- ▶ Gjør dype magepust og tenk at du puster rundt en sirkel eller firkant: Pust inn og tell til 4, og pust ut og tell til 5 eller 6, etter det som passer akkurat deg.

- ▶ Lykke til!

Referanser og tips

- ▶ Generelt om fysisk aktivitet:
Helsenorge.no
- ▶ Fysisk aktivitet og MS:
Aktivitetshåndboken (2008)
- ▶ Prosedyrer St.Olavs Hospital om Molde sykehus: Fysioterapi, nevrologi, MS
- ▶ Link til øvelser (se under «Videobank» punkt 4 på nettsiden): [CoreDIST \(nord.no\)](http://CoreDIST.nord.no)
- ▶ Link til gratis dyp hvile: funkmedlivet.com

